

Plan Odnowy Miejscowości Gaj w Gminie Biskupiec na lata 2011 - 2018

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY

Jerzy Czapliński
Jerzy Czapliński

Spis treści

Wstęp.....	3
1. Charakterystyka miejscowości	3
1.1. Obszar, położenie geograficzne i administracyjne	4
1.2. Historia miejscowości	6
1.3. Struktura przestrzenna miejscowości	6
1.4. Demografia i bezrobocie	7
1.5. Charakterystyka obszarów o szczególnym znaczeniu.....	8
2. Inwentaryzacja zasobów.....	9
2.1. Zasoby przyrodnicze	9
2.2. Dziedzictwo kulturowe	13
2.3. Obiekty i tereny.....	16
2.4. Infrastruktura społeczna.....	19
2.5. Infrastruktura techniczna.....	19
2.6. Gospodarka i rolnictwo	20
2.7. Kapitał społeczny i ludzki	21
3. Ocena mocnych i słabych stron miejscowości	22
4. Opis planowanych zadań i przedsięwzięć	22

Wzrost
2018
2019
2020

Wstęp

Plan Rozwoju Miejscowości jest dokumentem planistycznym o charakterze operacyjnym, który opisuje planowane przedsięwzięcia samorządu gminnego oraz mieszkańców miejscowości na lata 2011-2018, współfinansowane ze środków funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Dokument powstał w wyniku prac przedstawicieli mieszkańców, pracowników Urzędu Gminy, Rady Gminy i doradców zewnętrznych. Program został poddany konsultacjom społecznym poprzez przedstawienie go do zaopiniowania i zatwierdzenia Radzie Sołeckiej. Dokument został wdrożony Uchwałą Rady Gminy Biskupiec.

W szczególności Plan Odnowy Miejscowości jest dokumentem stanowiącym załącznik do wniosku aplikacyjnego o dofinansowanie inwestycji w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. Plan Odnowy Miejscowości obejmuje w szczególności charakterystykę miejscowości, inwentaryzację zasobów, analizę mocnych i słabych stron i perspektywę rozwoju oraz opis planowanych przedsięwzięć. Plan będzie aktualizowany i rozszerzany o zapisy dotyczące inwestycji, dla których gmina będzie starała się o środki w ramach PROW.

1. Charakterystyka miejscowości

Gaj – wieś w Polsce położona w województwie warmińsko-mazurskim, w powiecie nowomiejskim, w gminie Biskupiec. W latach 1975-1998 miejscowość należała administracyjnie do województwa toruńskiego. Wieś położona jest w pobliżu trzech jezior: Kakaj, Dębno Małe (Gaj) i Wielki Staw, nad rzeką Laka, otoczona lasem. Typ wsi to ulicówka. Miejscowość o walorach turystycznych..

INFORMACJE O SOŁECTWIE

Sołtys: Anna Cybulska

Główne zadania Rady Sołeckiej:

- Współpraca i uaktywnianie mieszkańców,
- Integracja społeczności lokalnej
- Organizowanie spotkań plenerowych,
- Dbanie o funkcjonowanie świetlicy wiejskiej,
- Podnoszenie atrakcyjności wsi,
- Systematyczne budowanie zasobów własnych,
- Wzbogacanie życia kulturalnego na wsi,
- Podejmowanie wszelkich działań dla poprawy warunków życia i pracy mieszkańców wsi przy uzyskaniu ich poparcia i wykorzystania potencjału ludzkiego.

1.1. Obszar, położenie geograficzne i administracyjne

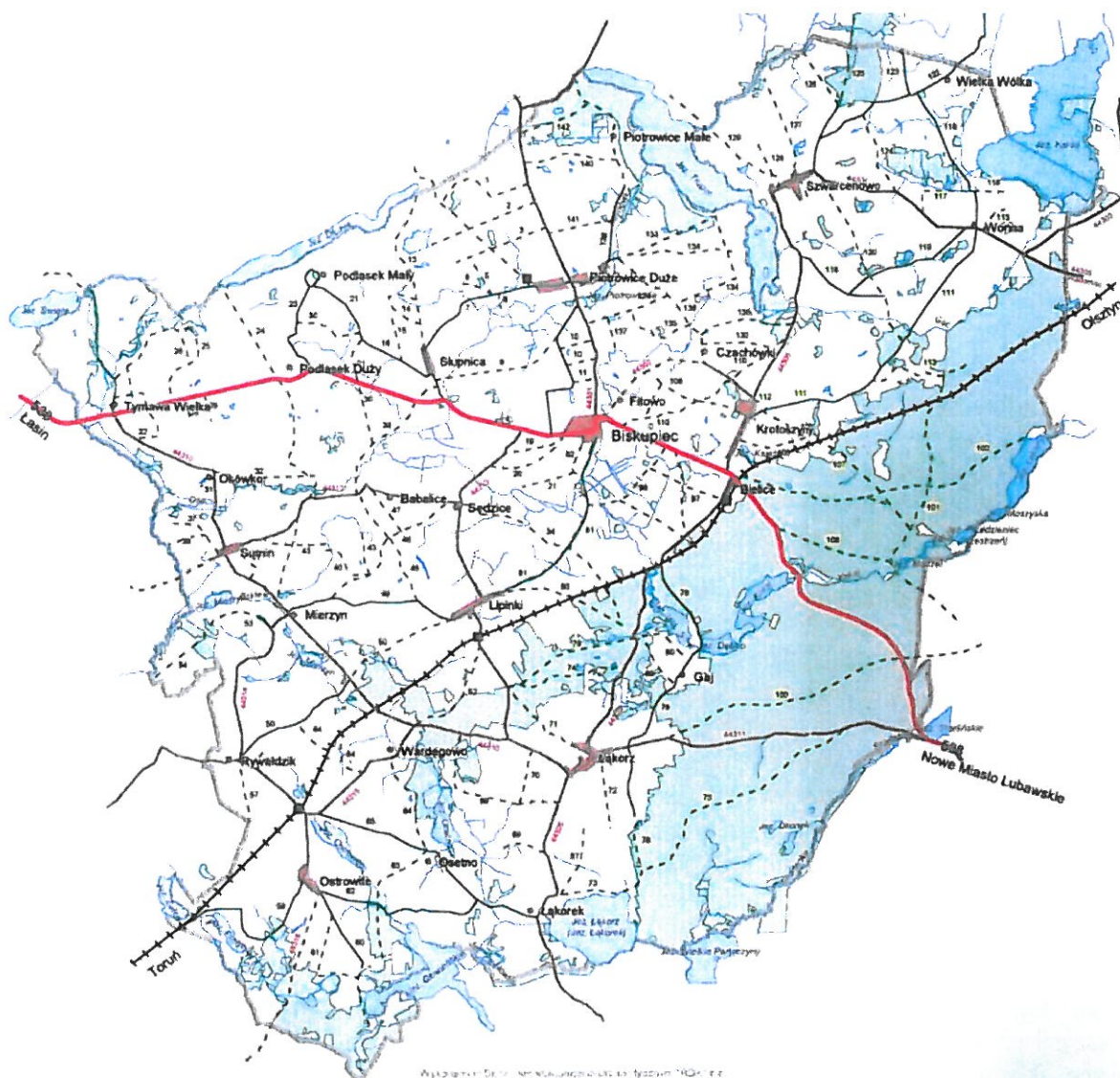
GMINA BISKUPIEC NA TLE POWIATU NOWOMIEJSKIEGO

źródło: www.polskiegminy.pl

Obszar gminy Biskupiec zajmuje powierzchnię 241,3 km². Teren położony jest w obrębie południowo-zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego i należy do powiatu nowomiejskiego. Ziemia Nowomiejska bywa nazywana „Bramą Mazur”, bo położona jest w obszarze Pojezierza Brodnickiego leżącego na granicy województwa kujawsko – pomorskiego, w miejscu geograficznie leżącym na granicy Mazur. Siedziba Urzędu Gminy mieści się w Biskupcu. W jej obszarze znajduje się 25 sołectw i 27 miejscowości. Teren graniczy z czterema innymi gminami województwa warmińsko-mazurskiego: Kisielicami, Iławą, Nowym Miastem Lubawskim oraz Kurzętnikiem oraz gminami województwa kujawsko-pomorskiego: Łasinem, Świeciem nad Osą, Jabłonowem i Zbiczmem.

Wieś Gaj położona jest w południowo-wschodniej części gminy.

Zasięg regionu w obrębie Polski

	Megaregion	Pozaalpejska Europa Środkowa
	Prowincja	Niż Środkowoeuropejski
	Podprowincja	Pojezierza Południowobałtyckie
	Makroregion	Pojezierze Chełmińsko-Dobrzyńskie
	Mezoregion	Pojezierze Brodnickie
	Zajmowane jednostki administracyjne	Polska: - województwo kujawsko-pomorskie, - województwo warmińsko-mazurskie

Źródło: www.pl.wikipedia.org

Pojezierze Brodnickie – mezoregion fizycznogeograficzny (pojezierze) położony w północno-wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego. Od północy i wschodu graniczy z powiatami: nowomiejskim i działdowskim (województwo warmińsko-mazurskie), a od południowego wschodu z powiatem żuromińskim (województwo mazowieckie), od południa z powiatem rypińskim, od południowego zachodu z powiatem golubsko-dobrzyńskim, od zachodu z wąbrzeskim, a od północnego zachodu z grudziądzkim. Rozciąga się w dorzeczu Wisły i jej prawobrzeżnych dopływów Skrwy, Drwęcy i Osy. Osią hydrograficzną obszaru jest Drwęca – najdłuższy prawobrzeżny dopływ dolnej Wisły.

1.2. Historia miejscowości

Nazwa miejscowości prawdopodobnie wywodzi się od słowa „gaj”- czyli las. Gdyż jest otoczona ze wszystkich stron lasami. Inne prawdopodobieństwo pochodzenia nazwy miejscowości to pogańskie miejsce składania ofiar bożkom, „Święte gaje” posiadali Prusowie, którzy zamieszkiwali te tereny. Niestety nie zachowały się źródła potwierdzające prawdziwość obu teorii, historykom pozostaje jedynie hipoteza.

1.3. Struktura przestrzenna miejscowości

Obszar miejscowości Gaj należy do osad o zwartej zabudowie w formie ulicówki rozłokowanej wzdłuż drogi. Zabudowa mieszkalna jest zwarta.

Jedną z form ochrony krajobrazu kulturowego, obok wpisu do rejestru zabytków jest ustalenie stref ochrony konserwatorskiej w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Natomiast w obszarach wiejskich, strefy ochrony konserwatorskiej powinny być wyznaczone w miejscowościach z dobrze zachowaną, wartościową historyczną zabudową i czytelnymi układami ruralistycznymi.

Przedmiotem polityki przestrzennej gminy Biskupiec będzie pięć głównych elementów strukturalnych zagospodarowania przestrzennego. Obszar miejscowości Gaj uznany jest za strefę ochrony kompleksu leśnego i Brodnickiego Parku Krajobrazowego.

Kategorie obszarów makroprzestrzennych	Główne cele polityki przestrzennej	Główne ogniwa sieci osadniczej
Obszary chronione kompleksu leśnego i Brodnickiego Parku Krajobrazowego	1. Ochrona walorów przyrodniczych Brodnickiego Parku Krajobrazowego. 2. Ochrona zasobów wód wglębnych zbiornika GZWP Nr 210 „ŁAWSKI”. 3. Ochrona drzewostanów leśnych.	Gaj, Łąkorek, Łąkorz, Ostrowite, Osetno

Dla miejscowości Gaj nie istnieje Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego.

1.4. Demografia i bezrobocie

Demografia

Obecnie Gaj zamieszkuje 86 mieszkańców, w tym 27 osób w wieku przedprodukcyjnym, 43 osoby w wieku produkcyjnym i 16 osoby w wieku poprodukcyjnym.

miejscowość	kobiety w wieku			mężczyźni w wieku		
	przedprodukcyjnym	produkcyjnym	poprodukcyjnym	przedprodukcyjnym	produkcyjnym	poprodukcyjnym
Gaj	8	19	13	19	24	3

Udział ludności m. Gaj wg ekonomicznych grup wieku w ludności ogółem w 2009r.		
w wieku przedprodukcyjnym	%	27,1
w wieku produkcyjnym	%	52,1
w wieku poprodukcyjnym	%	20,8

Obecna liczba gospodarstw w miejscowości Gaj to 40.

Gaj	
liczba gospodarstw rolnych	12
liczba gospodarstw domowych	28

Bezrobocie

Bezrobocie w Gminie Biskupiec w latach 2008-2009

J. m.		2008	2009
Bezrobotni zarejestrowani wg płci			
ogółem	osoba	569	720
mężczyźni	osoba	211	313
kobiety	osoba	358	407
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym			
ogółem	%	9,5	12,0
mężczyźni	%	6,5	9,6
kobiety	%	13,1	14,9

źródło: GUS

Stopa bezrobocia w latach 2008-2009 w %

Stan na:	2008	2009
gmina Biskupiec	9,5	12,0
powiat nowomiejski	14,5	18,1
woj. warmińsko-mazurskie	16,8	20,2
Polska	9,5	11,9

źródło: GUS

1.5. Charakterystyka obszarów o szczególnym znaczeniu

W miejscowości Gaj znajdują się obszary o szczególnym znaczeniu dla zaspokajania potrzeb mieszkańców. Sprzyjają one nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne. Zabudowa usługowa oraz zwarta zabudowa mieszkalna w przeważającej części usytuowana jest w centrum miejscowości. W obrębie tego właśnie obszaru skupia się praktycznie całe życie miejscowości, a co za tym idzie mamy tu do czynienia z dużym skupiskiem ludności.

Wśród obszarów o szczególnym znaczeniu dla zaspokajania potrzeb mieszkańców miejscowości Gaj wyróżnić należy: dwie drewniane chałupy kryte strzechą z II połowy XIX wieku, najstarszy krzyż przydrożny w parafii, kapliczka Najświętszej Maryi Niepokalanej, pamiątkowy krzyż martyrologii II wojny światowej usytuowany przy wjeździe do Gaju od strony Bielic, budynek szkoły z 1907 roku oraz cmentarz ewangelicki. Obiekty te przedstawiają wartości historyczne i kulturowe oraz stanowią atrakcję turystyczną dla wczasowiczów odwiedzających miejscowość. Dlatego też pełnią one istotną rolę w nawiązywaniu kontaktów społecznych, przez co obiekty te stanowią obszar o szczególnym znaczeniu dla mieszkańców miejscowości Gaj.

Miejscowość Gaj również ze względu na swoje położenie i walory przyrodnicze jest wsią atrakcyjną pod względem turystycznym. Obszar miejscowości Gaj uznany jest za strefę ochrony kompleksu leśnego i Brodnickiego Parku Krajobrazowego. Położenie miejscowości (na skraju Skarlińskiego OCHK oraz obszaru Natura 2000 "Dolina Kakaju"), sąsiedztwo jezior, jak również funkcjonujące szlaki rowerowe to elementy przyczyniające się do wzrostu atrakcyjności turystycznej, która sprzyja nawiązywaniu kontaktów społecznych. Walory te sprzyjają rozwojowi infrastruktury około turystycznej. Wiele gospodarstw rolnych poprzez przekwalifikowanie się na usługi turystyczne ma szansę stworzyć wspaniałe miejsca odpoczynku, a dzięki odpowiedniej promocji spowodować przyjazd turystów i wczasowiczów. Warunki naturalne umożliwiają nie tylko stworzenie dodatkowej bazy noclegowej i gastronomicznej, ale również utworzenie ciekawych tras rowerowych, konnych, pieszych. Tego typu obiekty nie tylko umożliwiają poprawę turystyki, ale również wpływają pozytywnie na integrację środowiska lokalnego, przez co obiekty te stanowią obszary o znaczeniu szczególnym dla zaspokajania potrzeb mieszkańców.

W miejscowości Gaj funkcjonuje i działa Ochotnicza Straż Pożarna, której celem jest prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom oraz współdziałanie w tym zakresie z instytucjami i stowarzyszeniami. Działalność Ochotniczej Straży Pożarnej wpływa pozytywnie na integrację środowiska lokalnego, co czyni ją obiektem o szczególnym znaczeniu dla mieszkańców miejscowości.

2. Inwentaryzacja zasobów

2.1. Zasoby przyrodnicze

Rzeźba terenu

Krajobraz terenu gminy został w głównej mierze ukształtowany przez lodowiec podczas ostatniego zlodowacenia. Jest on mocno zróżnicowany dzięki występowaniu kilku rodzajów form. Najszerzej występuje tzw. wysoczyzna morenowa typu falistego - w północnej i środkowej części gminy (szeroki pas od jeziora Karaś do jeziora Prątnia). Kolejne formy, wzgórza i pagórki morenowe, występują w ciągach m. in. między Wonną i Szwarcenowem, Słupnicą i Wielką Tymawą, Lipinkami i Rywałdzikiem. Wysokości względne wzgórz wynoszą na ogół do 10 m, maksymalnie do 20 m (w okolicach Lipinek). Na terenie gminy występują również tzw. ozy i kemy - pierwsze w okolicach Mierzyna, na zachód od Sumina oraz na północ od Wielkiej Tymawy, drugie w rejonie Sumina, Łąkorka, Wonną i Szwarcenowa. Południową i południowo-wschodnią część gminy zajmuje tzw. równina sandrowa. Licznie reprezentowane są w krajobrazie rynny, ułożone w większości południkowo (wiele jezior rynnowych). Równoleżnikowo natomiast ułożone są rzeki: Gać, Osa, Młynówka i Struga Łaki. Najwyższy punkt na terenie gminy - Góra Szwedzka, ma wysokość 121,3m n.p.m. (położona jest pomiędzy Szwarcenowem a Wonną), najniższy położony - o wysokości ok. 62 m n.p.m. znajduje się w dolinie Osy u jej ujścia do jeziora Płowęż.

Zasoby leśne

Lasy zajmujące 6311 ha, w czym 5776 ha to lasy państwowe, 528 ha - prywatne, a 7 ha - komunalne. W całości stanowią około 26% powierzchni gminy (dla porównania, średnia dla województwa warmińsko-mazurskiego wynosi 29%). Większość z nich skupiona jest we wschodniej części gminy. Dominującym gatunkiem drzewostanu jest sosna, pozostałe gatunki o następnej w kolejności częstotliwości występowania to brzoza i olsza. Średni wiek drzewostanu wynosi: dla lasów państwowych 60 lat, lasów prywatnych 30 lat, lasów komunalnych 50 lat (na podstawie danych z Urzędu Gminy). Ilość pozyskanego drewna szacuje się na około 20 tys. m³ rocznie. Roczna produkcja tarcicy wynosi około 25 tys. m rocznie - dane dotyczą tartaku w miejscowości Krotoszyny (jedyne tartak na terenie gminy - dane za rok 1999) ¹.

Zasoby wodne

Na terenie gminy znajduje się wiele jezior o małej powierzchni - poniżej 1 ha. Są to na ogół tzw. oczka, i często występują w skupiskach. Jezior o powierzchni powyżej 1 ha naliczono 31, z czego największe przedstawia tabela 11. Kilka z większych jezior tylko częściowo leży w granicach gminy - pozostała część przynależy do gmin sąsiednich. Kolejne jeziora: Trupel (o powierzchni 278,4 ha), Dłużek i Wielkie Partęczyny przylegają do granic gminy, jednak w całości leżą na terenie sąsiednich gmin.

Przez teren gminy przepływa kilka rzek. Największą z nich jest Osa, której dorzecze obejmuje zdecydowaną większość obszaru. Rzeka przepływa przez graniczące z gminą jezioro Trupel - i już na terenie gminy wypływa z południowej odnogi jeziora, zmierzając następnie w kierunku południowo-zachodnim, aby z kolei wpłynąć do jeziora Płowęż - położonego na terenie gmin Jabłonowo Pomorskie i Świecie nad Osą. Łączna długość Osy wynosi 103 km - z czego 22 km na terenie gminy Biskupiec².

Mniejsze ciekі, będące dopływami Osy, to:

- Młynówka (Struga Piotrowicka) - wypływająca również z jeziora Trupel i wpadająca do Osy w okolicy Babalic Małych - jej długość wynosi ok. 8,4 km,

¹ Strategia rozwoju gminy Biskupiec

² Strategia rozwoju gminy Biskupiec, s. 4-5.

- Babka - o długości 3,5 km, stanowiąca w części biegu zachodnią granicę gminy,
- Gać - wypływająca z jez. Karaś - o długości 7,5 km,
- Struga Laki - wypływająca z jez. Lekarty, na swoim 11,5 km biegu przepływająca m. in. przez jeziora: Kakaj, Dębno, Wielki Staw.

Będąc dopływem Drwęcy rzeka Skarlanka przepływa w południowo-wschodniej części gminy i stanowi granicę z gminą Kurzętnik. Wypływa ona z jeziora Skarlińskiego, a następnie wpada do jez. Wielkie Partęczyny. Skarlanka i Drweca są rzekami chętnie odwiedzanymi przez kajakarzy. Obie rzeki pięknie meandrują w urokliwym krajobrazie. Przez miejscowość Biskupiec przepływa rzeka Osa, która ze względu na swoją dzikość, dziewiczość i brak natłoku turystów stanowi wyjątkowo atrakcyjny szlak kajakowy właśnie dla osób pragnących ciszy i dzikiej przyrody.

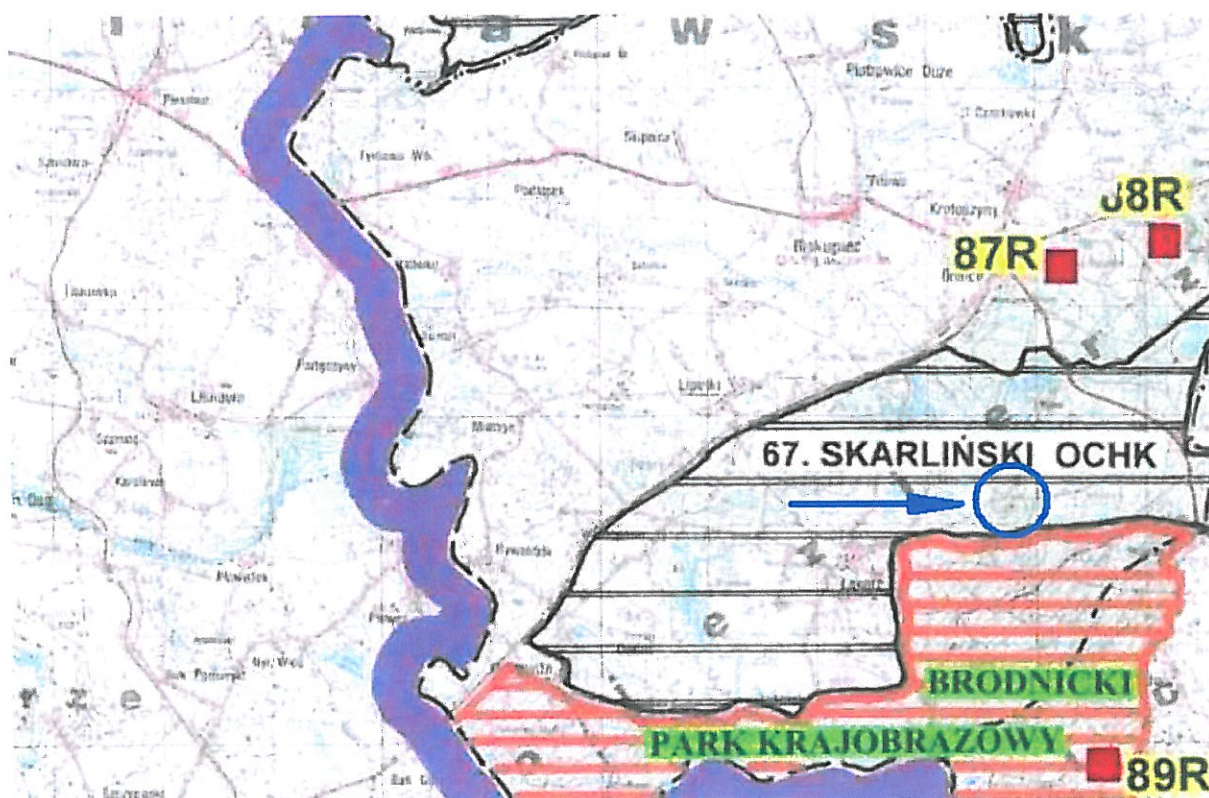
Ochrona przyrody

Na terenie gminy znajdują się cztery rezerваты przyrody: „Jezioro Karaś”, „Kociołek”, „Łabędź” i „Uroczysko Piotrowice”³. Jezioro Karaś objęte jest ochroną Natura 2000. Ponadto część gminy objęta jest Brodnickim Parkiem Krajobrazowym oraz dwoma obszarami chronionego krajobrazu: OCHK Jeziora Goryńskiego i Skarlińskiego OCHK. Ponadto wyróżnia się dwa zespoły przyrodniczo-krajobrazowe:

- Oz Tymawski, (symbol 1ZP),
- Las Słupnicki, (symbol 2ZP).

Ustanowione rozporządzeniem Nr 8/98 Wojewody Toruńskiego z dnia 15 maja 1998r. w sprawie uznania za zespoły przyrodniczo – krajobrazowe obszarów na terenie Nadleśnictwa Jamy (Dz. Urz. Woj. Toruńskiego Nr 16, poz. 36).

Miejscowość Gaj leży na skraju Skarlińskiego OCHK, o powierzchni 6 349,0 ha oraz obszaru Natura 2000 "Dolina Kakaju".

³ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, część 1, s. 18-19

Dolina Kakaju

Powierzchnia : 1428 ha

Kod obszaru : PLH28_09

Forma ochrony w ramach sieci Natura 2000: specjalny obszar ochrony siedlisk (Dyrektywa Siedliskowa)

Status obszaru : obszar proponowany przez Rząd RP

Ostoja obejmuje dolinę Kakaju wraz z trzema enklawami. Leży na terenie gmin Biskupiec i Nowe Miasto Lubawskie, na terenie Nadleśnictwa Jamy. Położona jest w krajobrazie młodoglacjalnym, obejmuje rynną subglacjalną w kompleksie rozległego, pokrytego lasami sandru brodnickiego. Jedynie w części zachodniej i wschodniej pojedynczo występują pagórki i wzgórza morenowe oraz kemy (Pagórki Lipińskie, Równina Jamielnicka). Główną osią ostoji jest rzeka Kakaj (Laka), dopływ Osy, przepływająca przez liczne jeziora: Lekarty, Moszyska, Przedzieniec, Jezioroki, Modzel, Kakaj, Dębno, Wielki Staw. Większość terenu pokrywają gleby bielicoziemne, wytworzone z piasków luźnych wodnolodowcowych, a wzdłuż rzeki i przy jeziorach wykształciły się gleby bagienne i pobagienne. Dolina Kakaju ma wyjątkowy, naturalny charakter. Łączy pięknie położone śródlęgowe jeziora, które są płytkie i częściowo zarastające, na dużych powierzchniach pokryte grążelami i grzybieniami. Trudnodostępne jeziora Przedzieniec, Jezioroki, Modzel są otoczone zabagnieniami i mają niemal pierwotny charakter. Wzdłuż rzeki skupiają się często łągi jesionowo-olszowe i olsy. W granicach ostoji, poza główną doliną, znajdują się zagłębienia powstałe po wytopieniu się brył martwego lodu zlodowacenia bałtyckiego. Obecnie są tam małe jeziora lub kwaśne torfowiska mszarne. W części zachodniej enklawę stanowi jezioro Osetno, z rozległym kompleksem łągów.

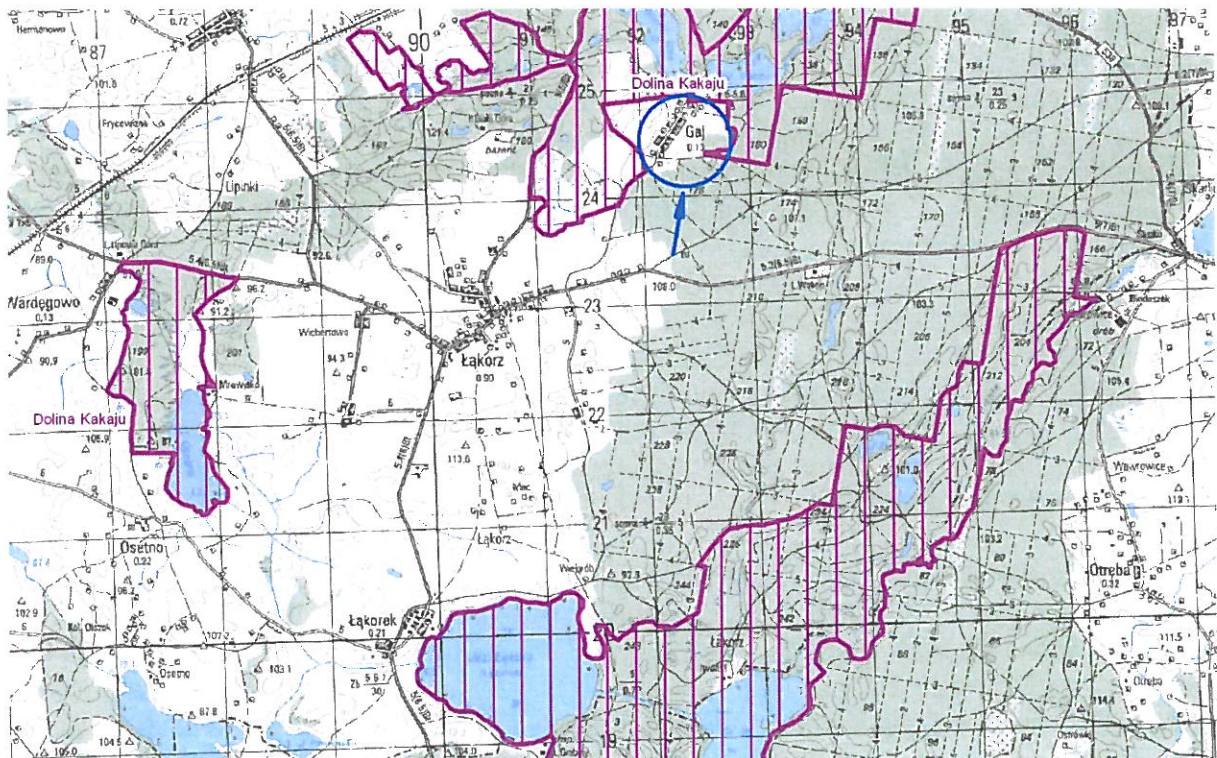
Na obszarze ostoji znajdują się dwa ściśle rezerваты torfowiskowe - Kociołek i Łabędź - utworzone już w 1958 r. dla ochrony śródlęśnych torfowisk. Pierwszy położony jest w głęboko wciętych zagłębieniach wytopiskowych. W środkowo-zachodniej części znajduje się jezioro dystroficzne, w otoczeniu torfowiska nawiązującego do młodych torfowisk wysokich (widoczna struktura kępowa). Podobny kierunek sukcesji zbiorowisk przejściotorfowiskowych do wysokotorfowiskowych zachodzi w rezerwacie Łabędź. Jednak zjawisko jest tu intensywniejsze, należy je wiązać ze spadkiem poziomu wód i osuszeniem (ekspansja zb. *Junco-Sphagnetum*). Obecne torfowisko w rezerwacie Łabędź jeszcze w połowie XIX w. było płytkim zbiornikiem wodnym, dopiero prace melioracyjne pod koniec XIX w. spowodowały jego osuszenie. W obydwu rezerwach widoczna jest sukcesja roślinności torfowiskowej w kierunku leśnej, głównie boru bagicznego. Co jakiś czas wysokie poziomy wód (ostatni w 1981 r.) powodują, że drzewostany są podtapiane i usychają, tym samym torfowiska utrzymują się "otwarte". W obydwu rezerwach występują mszary przygiełkowe i kępkowo-dolinkowe, duże powierzchnie zajmują zbiorowiska z turzycą bagiczną i bagnicą torfową. Oprócz torfowisk wysokich w ostoji znajdują się torfowiska przejściowe. Ich mały kompleks znajduje się w części zachodniej koło jeziora Maciek. Zanotowane tu zostały liczne, rzadkie gatunki roślin: lipiennik Loesela, wątlík błotny, turzycza strunowa, błotniczek wełnisty (gatunki z Polskiej Czerwonej Księgi Roślin), sierpowiec błyszczący, złocieniec mieszanopłciowy. Na zachodnim krańcu jeziora Moszyska znajduje się podsuszony płat torfowiska zasadowego, z interesującymi gatunkami roślin: mszar nastrożony, błotniszek wełnisty, błyszczce włoskowate, bagniak zdrojowy (mchy), wyblin jednolistny, listera jajowata, kukulka krwista, kruszczyk błotny (rośliny naczyniowe). Wśród zbiorowisk nieleśnych w ostoji znajdują się niewielkie powierzchnie łąk świeżych i zmiennowilgotnych.

Ostoja leży w rozległym kompleksie leśnym, dlatego cechuje ją wysoka lesistość. Lasy pokrywają tu ok. 80 % obszaru (z czego iglaste ponad połowę obszaru). Reszta to siedliska rolnicze, wody powierzchniowe i siedliska obszarów podmokłych. W kompleksie leśnym na sandrze dominują bory mieszane i grądy, a w obniżeniach - łągi, olsy oraz bory i brzeziny bagienne. Wśród zbiorowisk leśnych Natura 2000 występują głównie grądy subkontynentalne, łągi jesionowo-olszowe, brzeziny bagienne, bory bagienne oraz lasy sosnowo-brzozowe (olsy brzozowe). Pierwsze z wymienionych mają

specyficzny charakter, licznym udziałem buka nawiązując do grądu subatlantyckiego. Zajmują duże powierzchnie, ale dobrze i typowo wykształconych grądów jest niewiele. Niżowe łągi jesionowo-olszowe ciągną się wzdłuż Kakaju i miejscami są bardzo dobrze zachowane. Leśne zbiorowiska na torfowiskach to różne postacie lasów bagiennych.

Fauna reprezentowana jest przez typowe dla Pojezierza Brodnickiego kręgowce, w tym m.in. łosia, bobra i wydrę. W obrębie doliny widoczne są zgrzyzy - ślady bytowania bobrów. Wśród ptaków występują tu: trzczyk, nurogęś, gągoł, bielik, bocian czarny i biały, słonka, żuraw, orlik krzykliwy, dzięcioł czarny, zielony i duży, czapla siwa. Ta ostatnia ma kolonię na zachodnim brzegu jeziora Lekarty. Ichthiofaunę reprezentują m.in. sandacz, sielawa, szczupak. Notowano również różankę i bolenia (dane Polskiego Związku Wędkarskiego). Wśród rzadkich gatunków bezkręgowców stwierdzono: iglicę małą, piórolotkę bagniczka, gatunek ryjkowca *Larinus turnus*, mrówkę *Formica picea*, pijawkę lekarską.

Ostoja obejmuje najbardziej wartościowe fragmenty doliny Kakaju wraz z jeziorami i torfowiskami. Cechuje ją wysoka bioróżnorodność. Na małym obszarze zanotowano 13 typów (w tym 15 podtypów) siedlisk przyrodniczych Natura 2000. Siedliska te zajmują połowę powierzchni ostoi. Są tu bardzo dobrze zachowane jeziora eutroficzne, dystroficzne oraz twardowodne z podwodnymi łąkami ramienic. Duże powierzchnie zajmują grądy subkontynentalne i łągi rozmieszczone wzdłuż doliny Kakaju. Są tu lasy o cechach naturalnych - bory bagienne, brzeziny bagienne oraz sosnowo-brzozowy las bagienno- (o charakterze olsu). Granice zostały zoptymalizowane tak, aby obejmowały najcenniejsze obszary północnej części lasów brodnickich. Oprócz doliny Kakaju w ostoi znalazły się trzy enklawy: dwie na północy (obejmujące torfowiska) i jedna na zachodzie (obejmująca jeziora z dużym, zwartym kompleksem łągi). Ostoja jest miejscem zachowania stanowisk sierpowca i lipiennika Loesela, tym samym zapewnia ciągłość w ich rozmieszczeniu wzdłuż sandru brodnickiego. O wysokich walorach terenu świadczy duża liczba zagrożonych gatunków roślin, takich jak: turzycza strunowa, wątnik błotny, wyblin jednolistny, gwiazdnica grubolistna, mszar nastroszony, błotniszek wełnisty, torfowiec brunatny, bagniak zdrojowy, nasięźrzal pospolity. Bardzo duże populacje mają tu bagna torfowa i turzycza bagna.

Cały teren Gminy Biskupiec jak i województwa warmińsko-mazurskiego znajduje się w granicach obszaru funkcjonalnego Zielone Płuca Polski. Celem jego istnienia jest promowanie rozwoju proekologicznego, utrzymanie zrównoważonych struktur przestrzennych dla zapewnienia wysokiego standardu środowiska przyrodniczego. Obszar objęty jest porozumieniem działań na rzecz ekorozwoju Zielone Płuca Polski. Zajmuje obecnie 63 235 km², co stanowi około 20,0 % powierzchni kraju, a zamieszkuje go prawie 4.0 mln osób, co stanowi 9,7 % ludności kraju. Położony jest w północno-wschodniej jego części, obejmując województwa warmińsko-mazurskie i podlaskie oraz części województw: mazowieckiego, kujawsko-pomorskiego i pomorskiego. Podstawą delimitacji obszaru były jedne z najcenniejszych w kraju i Europie systemy ekologiczne. Ze względu na pragmatykę realizacji wspólnych przedsięwzięć, umowną granicę zewnętrzną stanowią granice administracyjne gmin.

Obszar Zielonych Płuc Polskich

Źródło : www.fzpp.pl

2.2. Dziedzictwo kulturowe

Z obiektów składających się na krajobraz kulturowy gminy przeważają budowle sakralne, zespoły pałacowo - parkowe oraz dworsko - parkowe, zabudowa mieszkalna wsi oraz związana z nią zabudowa gospodarcza w różnym stopniu zachowania oraz dzieła hydrotechniczne jak młyny i mosty. Obiekty zgrupowane w terenie wiejskim to krajobraz otwarty w typie luźnej zabudowy z pewnymi elementami dominującymi jak kościoły czy inne obiekty użyteczności publicznej. Wśród obiektów sakralnych dominują świątynie katolickie a także cmentarze. Odrębną grupę zabytków stanowią obiekty archeologiczne posiadające własną formę krajobrazową, są to grodziska i kurhany. Istotną rolę pełnią, także obiekty tzw. małej architektury czyli kapliczki, przydrożne krzyże, pomniki i obeliski.

Dwie drewniane chałupy kryte strzechą z II połowy XIX wieku. W jednej z nich utworzono Dekanalny Ośrodek Kolonijny.

Inicjatorem powołania ośrodka kolonijnego w Gaju był ks. Kanonik Henryk Kujaczyński – proboszcz parafii pw. Maksymiliana Kolbego w Grudziądzu. Ośrodek został urządzony w budynkach po byłym gospodarstwie rolnym, sprzedanym kurii biskupiej przez Mariannę i Konradę Piechowskie. Swoją działalność rozpoczął 11.05.1995 r.

W ośrodku zlokalizowanym pośród lasów i jezior organizuje się wypoczynek letni dla ponad 400 dzieci z rodzin ubogich potrzebujących wsparcia materialnego. Program w ośrodku dostosowany jest do potrzeb wypoczywających w nim dzieci, a przy okazji ukazuje dzieciom wzorce i wartości chrześcijańskie. Ma na celu przede wszystkim formację duchową dzieci, stąd też codzienna modlitwa i Eucharystia.

Pobyty dzieci na koloniach finansują grudziądzkie parafie, Urząd Miasta i sponsorzy. Opiekę wychowawczą zapewniają katecheci i nauczyciele. Swoją wolny czas poświęcają dzieciom również księża i klerycy, wychowawcy, wolontariusze i obsługa.

Najstarszy krzyż przydrożny w parafii usytuowany w Gaju. Krzyż został ustawiony przed II wojną światową. Pierwotnie był wyższy. Został ścięty na początku wojny przez Niemców. Miejscowi parafianie przechowali krzyż w znajdującym się obok budynku. Po wojnie został ponownie ustawiony.

Kapliczka Najświętszej Maryi Niepokalanej. Zbudowana po II wojnie światowej jako wotum za powrót z niewoli radzieckiej ojca rodziny. Kapliczka usytuowana jest w Gaju przy domu śp. Haliny Frost.

Pamiętkowy krzyż martyrologii II wojny światowej usytuowany przy wjeździe do Gaju od strony Bielicy. Żołnierze sowieccy dopuścili się bestialskiego gwałtu na 16 letniej dziewczynie Irenie Ostrowskiej, który stał się przyczyną jej śmierci. Dziś w miejscu tragedii stoi krzyż.

Budynek szkoły z 1907 roku. Jednym z budowniczych był Bernard Florenc. Przed I wojną światową uczyły się tutaj dzieci, współcześnie jest to budynek mieszkalny zamieszkały przez cztery rodziny.

Cmentarz ewangelicki. Należy do parafii Łąkorz. Usytuowany w lesie na trasie Gaj – Łąkorz. Założony w drugiej połowie XIX wieku. Zmarłych chowano na cmentarzu do 1945 roku, obecnie jest zamknięty. Zawiera pozostałości dawnych nagrobków i kilka mało czytelnych tablic w języku niemieckim.

2.3. Obiekty i tereny

Turystyka

Atrakcyjność turystyczna to występowanie pewnej cechy charakterystycznej, która może przyciągnąć odwiedzających (turystów) na teren danego obszaru, dzięki obecności walorów turystycznych, obiektów infrastruktury turystycznej oraz dostępności komunikacyjnej. Walory turystyczne to elementy środowiska przyrodniczego lub kulturowego, który stanowi lub może stanowić cel ruchu turystycznego. poprzez to,

że wspólnie lub każde z osobna są przedmiotem zainteresowań turysty. Jest to suma składników, stworzonych przez naturę ukształtowanych przez historię i tworzonych przez współczesność.

Obszar gminy Biskupiec leżący na skraju Brodnickiego Parku Krajobrazowego, walory przyrodnicze i istniejące dziedzictwo kulturowe stwarza niezwykle możliwości rozwoju w kierunku turystyki. Rozwój bazy noclegowej oraz infrastruktury około turystycznej ma szansę ustanowić miejscowości gminy bazą wypadową w głąb Brodnickiego Parku Krajobrazowego i na pozostały obszar gminy.

Wiele gospodarstw rolnych poprzez przekwalifikowanie się na usługi turystyczne ma szansę stworzyć wspaniałe miejsca odpoczynku, a dzięki odpowiedniej promocji spowodować przyjazd turystów i wczasowiczów. Warunki naturalne umożliwiają nie tylko stworzenie bazy noclegowej i gastronomicznej, ale również utworzenie ciekawych tras rowerowych, konnych, pieszych.

Warunki przyrodnicze i krajobrazowe są bardzo urozmaicone. Występuje tu jest dużo jezior oraz mnóstwo malowniczych oczek wodnych połączonych siecią rowów stanowiących dopływy jezior. Obecnie przy większości tych jezior i w ich pobliżu wytyczono wiele działek na cele turystyczne z których część jest już zabudowana. Sporo turystów przyjeżdża pod namiot lub do gospodarstw agroturystycznych.

Szlaki rowerowe w miejscowości Gaj

kolor szlaku	nazwa szlaku	przebieg szlaku	długość szlaku
	Szlak Czerwony	Biskupiec – Gaj – Łąkorz – Lipinki – Sędzice – Biskupiec	19,00 km
atrakcje na szlaku			
<ul style="list-style-type: none"> • we wsi Biskupiec – pozostałości gotyckich murów miejskich, kościół parafialny (lata 1892 – 94) pw. św. Jana Nepomucena i Matki Bożej Różańcowej, układ urbanistyczny z pozostałościami dawnej zabudowy z pierwszej połowy XVIII w. Wraz z murami i dawnym kościołem ewangelickim (przebudowany 1726r.), ratusz (1972r.) • we wsi Bielice – park podworski wraz z częścią dawnego podjazdu do dworu • we wsi Łąkorz – Muzeum Lokalne składające się z kilku obiektów: wiatrak holenderski, drewniana chata wraz z odbudowaną kuźnią oraz wystawa maszyn i narzędzi rolniczych; XIX – wieczny kościół parafialny pw. św. Mikołaja wraz z cmentarzem przykościelnym • we wsi Lipinki – pałac i otaczający park, kościół parafialny pw. Św. Piotra i Pawła (1339r.) wraz z cmentarzem przykościelnym • we wsi Sędzice – park • w pobliżu wsi Belice - rezerwat torfowiskowe "Kociołek" i "Łabędź" 			

SZLAKI TURYSTYCZNE W GMINIE BISKUPIEC

LEAFK

miejsca noclegowe

Wiesław i Mirosław Kusz Gaj 32 13-334 Łąkorz Ilość noclegów: 8 tel. 056 474 72 11 tel. 0603260581	Gospodarstwo położone wśród lasów. Dla turystów samodzielne mieszkanie - 2 pokoje 2 - osobowe i pokój 4 osobowy z łazienką Całodzienne wyżywienie lub we własny zakresie. Jezioro - 150 metrów. Na terenie gospodarstwa staw rybny, altanki wypoczynkowe, rower wodny, "raj dla dzieci" Oferta maj - wrzesień
--	---

2.4. Infrastruktura społeczna

Oświata i szkolnictwo

Dzieci i młodzież pochodzące z miejscowości Gaj uczęszczają do Szkoły Podstawowej w Łąkorzu oraz do Gimnazjum w Bielicach

Ochrona zdrowia

Na terenie gminy opiekę zdrowotną świadczy Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej funkcjonujący w miejscowości Biskupiec.

Nazwa jednostki	Adres	Kierownik jednostki
Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej	ul. Lipowa 7 13-340 Biskupiec	Marek Umbras

2.5. Infrastruktura techniczna

Drogi

Obszar gminy Biskupice z krajem i województwem powiązany jest drogą wojewódzką nr 538 Łasin Nowe Miasto Lubawskie. Droga ta wiąże dwie drogi krajowe międzyregionalne tj. drogę nr 16 Dolna Grupa - Grudziądz - Ława - Olsztyn - Augustów - Ogrodniki - Granica Państwa (PL-LT) oraz drogę nr 15 - Trzebnica - Krotoszyn - Września - Gniezno - Inowrocław - Toruń - Brodnica - Ostróda. Poprzez te drogi gmina powiązana jest ze wschodem i z zachodem kraju oraz przejściami granicznymi.

Przez miejscowość przebiegają następujące drogi:

kategoria drogi	nr drogi
Gminne	180068
	180069
	180070

Komunikacja

Przez gminę przebiega Linia kolejowa nr 353 Poznań - Toruń - Ława - Olsztyn - Korsze - Skandawa, wiąże gminę z linią magistralną nr 9 Warszawa - Ława - Gdańsk, oraz z przejściem granicznym w Skandawie.

Wodociągi i Kanalizacja

Na terenie miejscowości zaopatrzenie w wodę odbywa się z ujęć wglębnych. Woda przeznaczana jest do zaspokojenia potrzeb bytowo-gospodarczych ludności, usług dla ludności i rolnictwa oraz w niewielkim stopniu dla rekreacji. Na obszarze gminy zasoby warstw wodonośnych określa się jako dobre. Na terenie gminy poza Biskupcem występują 3 podstawowe ujęcia wodne wraz ze stacjami uzdatniania wody (poprzez odżelazianie) wraz z wodociągami grupowymi, które są we władaniu gminy. Istnieją jeszcze mniejsze ujęcia w miejscowościach: Sędzice, Wonna, Bielice, Ostrowite, Czachówki.

miejscowość	długość sieci wodociągowej	liczba przyłączy
Gaj	0	0
miejscowość	długość sieci kanalizacyjnej	liczba przyłączy
Gaj	31,1	2,2

Gospodarka odpadami

Odpady z terenu miejscowości wywożone są na gminne wysypisko odpadów komunalnych w Łąkorzu.

Zaopatrzenie w gaz i w ogrzewanie

Na obszarze miejscowości brak jest rozdzielczej sieci gazowej. Mieszkańcy gminy korzystają w 92,3% z gazu butlowego, pozostali z innych źródeł. Na obszarze wsi do zbiorowego centralnego ogrzewania podłączonych jest zaledwie 11,5% mieszkań, do indywidualnego 46,2%, ponadto wykorzystują piece kaflowe jako źródło generowania ciepła. Taki stan ciepłownictwa w gminie generuje problem emisji substancji toksycznych do atmosfery, powstających w wyniku spalania różnych nośników energii. Stan kotłowni budzi poważne zastrzeżenia. Rozwiązań wymaga też zagadnienie termoizolacji.

2.6. Gospodarka i rolnictwo

Podmioty gospodarcze w Gminie Biskupiec w roku 2008-2009

	2008	2009
podmioty gospodarki narodowej ogółem	502	510
sektor publiczny - ogółem	23	24
sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	17	18
sektor prywatny - ogółem	479	486
sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	419	422
sektor prywatny - spółki handlowe	10	11
sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	0	1
sektor prywatny - spółdzielnie	7	9
sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	21	21

źródło: GUS

W gminie Biskupiec według danych z GUS w roku 2009 zarejestrowanych było 510 podmiotów gospodarki narodowej.

Przedsiębiorcy/podmioty gospodarcze w miejscowości Gaj

nazwa	rodzaj działalności/branża
Sklep Spożywczy	Sklep Spożywczy

Gospodarstwa rolne

Gmina Biskupiec ma w dużej mierze charakter rolniczy. W tym wyodrębnia się grupę właścicieli zwierząt gospodarskich, działki rolne i gospodarstwa indywidualne. Strukturę wielkości gospodarstw indywidualnych przedstawia poniższa tabela:

Gospodarstwa	do 1 ha	1 - 5 ha	5 - 10 ha	10 - 20 ha	20 - 50 ha	powyżej 50 ha
Ilość	23	241	122	274	184	19
Łączna powierzchnia gruntów	14,24	550,32	973,26	3892,90	5131,17	2080,09
Powierzchnia gruntów w %	0,11	4,35	7,70	30,79	40,59	16,45

Przeważają wyraźnie na terenie gminy gospodarstwa średnie – od 10 do 20 ha, oraz małe – od 1 do 5 ha. Znacząca jest również ilość gospodarstw o powierzchni 20-50 ha. Małe gospodarstwa zajmują się produkcją głównie na potrzeby własne. Gospodarstwa średnie i większe nastawione są głównie na produkcję zbóż, roślin okopowych i przemysłowych. Pewne znaczenie odgrywa też produkcja warzyw i sadownictwo.

2.7. Kapitał społeczny i ludzki

Ochotnicza Straż Pożarna

W miejscowości Gaj funkcjonuje i działa Ochotnicza Straż Pożarna. Celem OSP jest prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom oraz współdziałanie w tym zakresie z instytucjami i stowarzyszeniami. Branie udziału w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów, zagrożeń ekologicznych związanych z ochroną środowiska oraz innych klęsk i zdarzeń.

Niezwykle ważnym elementem wychowawczo-edukacyjnym są rozmieszczone na terenie całej gminy świetlice oraz domy kultury oraz realizowane festyny i imprezy dla mieszkańców.

3. Ocena mocnych i słabych stron miejscowości

Silne strony

1. Malownicze położenie w sąsiedztwie dużych kompleksów lasów
2. Położenie na skraju atrakcyjnych obszarów chronionych
3. Istniejące obiekty dziedzictwa kulturowego
4. Zwodociągowanie miejscowości
5. Dostęp do usług telekomunikacyjnych
6. Istniejący potencjał turystyczny

Słabe strony

1. Złe połączenia komunikacyjne – zła jakość dróg
2. Brak zainteresowania kapitału zewnętrznego i jego napływu
3. Odpływ młodzieży przedsiębiorczej
4. Duże bezrobocie
5. Brak placów zabaw, skwerków i parków rekreacyjnych
6. Estetyka wsi

Szanse

1. Funkcjonowanie programów rolno – środowiskowych
2. Rolnictwo ekologiczne
3. Wykorzystanie funduszy unijnych
4. Rozwój usług okoloturystycznych

Zagrożenia

1. Duże bezrobocie
2. Niska świadomość społeczna
3. Trudna sytuacja budżetowa gminy i mieszkańców

4. Opis planowanych zadań i przedsięwzięć

Nazwa	Opis / Cel / Przeznaczenie	Harmonogram realizacji	Kwota końcowa (szacunkowa)	Źródło finansowania
Budowa placu zabaw	Poprawa atrakcyjności zamieszkania oraz tworzenie infrastruktury sportowo-rekreacyjnej dla mieszkańców	2011-2018	b.d.	Budżet Gminy Środki UE Inne środki zewnętrzne
Remont i wyposażenie świetlicy wiejskiej	Poprawa atrakcyjności zamieszkania oraz tworzenie infrastruktury kultury dla mieszkańców	2011-2018	b.d.	Budżet Gminy Środki UE Inne środki zewnętrzne
Zagospodarowanie przestrzeni publicznej (tereny zielone, skwery, place)	Poprawa estetyki miejscowości i tworzenie infrastruktury przyjaznej dla mieszkańców	2011-2018	b.d.	Budżet Gminy Środki UE Inne środki zewnętrzne
Budowa parkingu	Poprawa atrakcyjności miejscowości dla mieszkańców i turystów	2011-2018	b.d.	Budżet Gminy Środki UE Inne środki zewnętrzne
Zagospodarowanie terenu leśnego i plaży nad jeziorem	Poprawa atrakcyjności zamieszkania oraz tworzenie infrastruktury rekreacyjnej dla mieszkańców	2011-2018	b.d.	Budżet Gminy Środki UE Inne środki zewnętrzne
Remont kapliczek i krzyży przydrożnych	Poprawa atrakcyjności miejscowości dla mieszkańców i turystów i ochrona dziedzictwa kulturowego	2011-2018	b.d.	Budżet Gminy Środki UE Inne środki zewnętrzne
Organizacja selektywnej zbiórki odpadów (kontenery do selekcji)	Poprawa atrakcyjności zamieszkania oraz ochrona środowiska przyrodniczego	2011-2018	b.d.	Budżet Gminy Środki UE Inne środki zewnętrzne

